

## บทคัดย่อ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการให้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญา ระหว่างประเทศ ค.ศ. 2005 เป็นอนุสัญญาที่สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการยอมรับการทำสัญญาในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์และปริมาณการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อนุสัญญาดังกล่าวได้นำกฎหมายแม่แบบสองฉบับมาปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Model Law on Electronic Commerce) และกฎหมายแม่แบบว่าด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Model Law on Electronic Signature) นอกจากนี้ยังได้นำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ (United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 1998) มาเป็น ต้นแบบในการร่างด้วย

อนุสัญญาฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อสร้างหลักกฎหมายเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญา ระหว่างประเทศให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน (Harmonization) และมุ่งขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ การติดต่อสื่อสารในสัญญา ระหว่างประเทศในหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหาในเรื่องเขตอำนาจศาล กฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญา และปัญหาในเรื่องเวลาในการรับส่งการติดต่อสื่อสารทาง อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เพื่อสร้างความแน่นอนและสามารถคาดการณ์ได้ในเรื่องของกฎเกณฑ์และ กฎหมายที่จะใช้บังคับกับปัญหาต่างๆ รวมถึงการขจัดอุปสรรคการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่อาจเกิดขึ้นจากอนุสัญญาฉบับอื่นๆ กฎหมายระหว่างประเทศฉบับอื่นๆ และธรรมเนียมปฏิบัติ ทางการค้าที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องรูปแบบไว้ด้วย

เนื่องจากในอนุสัญญา มาตรา 2(2) บัญญัติยกเว้นไม่บังคับใช้ แก่ใบตราส่ง (Bill of lading) เอกสารหรือตราสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดประเด็นปัญหาว่า อนุสัญญาดังกล่าวมีผลกระทบต่อพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 หรือไม่ อย่างไร และการที่อนุสัญญาบัญญัติยกเว้นไม่บังคับใช้ ได้แก่ ใบตราส่ง (bill of lading) หากเป็นการออก เอกสารขนส่งประเภทอื่นๆ เช่น Sea waybill consignment note, ship's delivery order, straight bill of lading เป็นต้น จะอยู่ภายใต้บังคับของอนุสัญญานี้หรือไม่ อย่างไร และหลักการที่อนุสัญญา บัญญัติไม่ใช้กับใบตราส่งจะเป็นการปฏิเสธว่าอนุสัญญาฉบับนี้ไม่ใช้แก่สัญญา รับขนของทางทะเล หรือไม่ ซึ่งยังเป็นปัญหาในทางทฤษฎี และในทางปฏิบัติด้วย เหตุที่พระราชบัญญัติการรับขนของ

ทางทะเล พ.ศ. 2534 ถูกร่างขึ้นมาโดยสมมุติฐานที่ว่า ใบตราส่งเป็นเอกสารที่อยู่ในรูปของกระดาษ โดยมีได้ค้ำหนึ่งว่าใบตราส่งจะอยู่ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศไทย มีพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 แต่ในขณะที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคี อนุสัญญาฉบับนี้ จะมีผลกระทบต่อพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ในส่วนของสัญญารับขนของทางทะเลหรือไม่

ตามมาตรา 2(2) ของอนุสัญญาบัญญัติยกเว้นมิให้ทำสัญญาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เฉพาะใบตราส่งหรือเอกสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ เท่านั้น อนุสัญญาฉบับนี้มีได้มีถ้อยคำใดที่จะสื่อได้ว่าห้ามมิให้ทำสัญญารับขนของทางทะเลในรูปแบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ก็มีอาจจะตีความได้ว่าเมื่ออนุสัญญาฉบับนี้บัญญัติยกเว้นมิให้ใช้กับใบตราส่งแล้ว จะห้ามมิให้ทำสัญญารับขนของทางทะเลในรูปแบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากในการขนส่งของทางทะเลไม่จำเป็นต้องออกเอกสารการขนส่งประเภทใบตราส่งก็ได้ ดังนั้น สัญญารับขนของทางทะเลจึงสามารถทำสัญญาในรูปแบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ได้ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของอนุสัญญาซึ่งมีผลรองรับการทำสัญญาหรือการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธความสมบูรณ์หรือการบังคับใช้การติดต่อสื่อสารหรือสัญญาเพียงเพราะอยู่ในรูปของการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์

อย่างไรก็ตามเนื่องจากสัญญารับขนของทางทะเล เป็นสัญญาไม่มีแบบ จึงไม่จำกัดว่า จะต้องทำสัญญารับขนของทางทะเลในลักษณะใด ดังนั้น ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามสัญญารับขนของทางทะเล กฎหมายมิได้บัญญัติให้สัญญารับขนของทางทะเลต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ ในการที่จะฟ้องร้องดำเนินคดี ส่งผลให้ผู้สัญญาสามารถนำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารหรือนำเอกสารใดๆ นำสืบต่อศาลได้ แม้ว่าจะได้ทำสัญญารับขนของทางทะเลในรูปแบบใดก็ตาม

กรณีของ Sea waybill เป็นเอกสารการขนส่งที่มีใช้เอกสารสิทธิ ไม่สามารถสลักหลังโอนให้แก่กันได้ จึงไม่อยู่ในข้อยกเว้นตาม มาตรา 2(2) ของอนุสัญญา ดังนั้น จึงสามารถ Sea waybill ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้อนุสัญญานี้ได้ ทั้งนี้สัญญารับขนของทางทะเลแม้ไม่มีการออกใบตราส่งแต่มีการออกเอกสารการขนส่งประเภท Sea waybill ก็อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 แต่เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวถูกสันนิษฐานว่าเอกสารการขนส่งอยู่ในรูปของกระดาษ หากมีการออก Sea waybill อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้สัญญาฯรับขนของทางทะเล อาจมีผลกระทบต่อเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายใดมารองรับที่แน่นอนจึงอาจมีปัญหาในด้านความเชื่อมั่นของผู้สัญญาได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ค.ศ. 2005 ไม่มีผลกระทบต่อพระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. 2534 ในส่วนของสัญญารับขนของทางทะเลและเอกสารการขนส่ง แต่เป็นการสร้างความสะดวกและเข้าถึงข้อมูลในการค้าระหว่างประเทศได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นสนับสนุนให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ค.ศ. 2005 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายของอารยประเทศ